

Posudek vedoucího práce k bakalářské práci Jakuba Fulína

Vztah soucitu a otrocké morálky v Nietzschevě díle

Student Jakub Fulín si vybral pro svou bakalářskou práci dvě relativně známá témata myšlení Friedricha Nietzscheho a po analýze každého z nich se pokusil o jejich komparaci, respektive vyvození jejich souvislosti. Takový úkol s sebou nese *přínejmenším* dvě úskalí: 1) udržet si dostatečný odstup od dosavadních interpretací a 2) nesklouznout při snaze o originalitu výkladu k přílišnému „básnění“. Již na začátku svého posudku chci předeslat, že se autor bakalářské práce s oběma těmito překážkami vyrovnal velice dobře. Předpokladem k tomu byla jednak dobrá obeznámenost s Nietzscheovými texty a jednak samostatnost myšlení, což byly rovněž kompetence, které měl autor při psaní práce prokázat. V tomto ohledu mohu prohlásit, že student práci naplnil, ačkoli dobře vím, že jej to stálo nemálo úsilí. Práce se totiž pochopitelně postupně rozvíjela a při sledování tohoto vývoje jsem u studenta zaznamenal nemalé pokroky, stylistické i obsahové. Argumentace postupně nabývala na koherenci a s tím, jak byla doplňována vhodnými citacemi z Nietzscheových děl, se výsledný text stával přehlednějším. Sám autor si nepochybně stále více uvědomoval různé kontexty, s nimiž témata soucitu a otrocké morálky korespondují, a snažil se je do konečné podoby odevzdané práce zakomponovat. Zároveň s tím se mu odhalovala jistá ambivalentnost obou motivů a v jejich problematizování vidím vlastní filosofickou práci, kterou autor vykonal. Výsledný text nepředstavuje v žádném případě pouhý komentář k vybraným citacím, je v něm viditelná snaha o jejich promyšlení a hledání výkladové pozice, v níž by se ukázal celkový význam soucitu a otrocké morálky pro Nietzscheovo myšlení.

Struktura práce

Práce se skládá ze tří částí, které na sebe navazují a točí se kolem hlavního problému práce. Při vypracovávání těchto tří částí autor stále narážel na pojem egoismu, který získává v Nietzscheově perspektivě zcela odlišný smysl, než jeho soudobé výklady, a proto za celou analýzu soucitu a otrocké morálky připojil krátké naznačení toho, jak Nietzsche egoismus chápal. Ačkoli se jedná o pouhé vyznačení směru, kterým by se měla interpretace egoismu u Nietzscheho ubírat, myslím, že pěkně doplňuje hlavní linii výkladu a otevírá další promyšlení motivů soucitu a otrocké morálky. V závěrečném shrnutí celé práce student výstižně a bez zbytečných oklik předkládá výsledky svého myšlení. Za hlavní přednost považuji to, že se nejedná o nějaké předem určené závěry, na něž měl být celý výklad „napasován“, nýbrž o postupně dobývané náhledy, které vyvstávaly zároveň s postupem práce. Struktura odevzdaného textu tedy odpovídá badatelskému záměru a postihuje dostatečně většinu aspektů hlavního tématu.

Ačkoli se práce vyznačuje velkou samostatností zpracování, využívá v určitých pasážích i sekundární literaturu. Opět je třeba vyzdvihnout kreativitu jejího zapojení do textu. Převzaté výklady, zejména Pavla Kouby a Mojžíra Hrbka, jsou do konečného textu organicky začleněné a představují svého druhu vyrovnání se s „autoritativními“ interpretacemi. Jejich zapojení do celkového výkladu nepůsobí násilně a lze je chápat jako jeho přiměřené rozšíření.

Komentář problematických částí

Přes veškerou chválu, již jsem prozatím práci Jakuba Fulína zahrnul, nemohu nezmínit několik pasáží, jejichž výklad vyznívá *přínejmenším* sporně. Na celkové vyznění práce samozřejmě tato

„lokální“ polemika nemůže mít vliv, přesto by mohla studentovi sloužit jako nasměrování k dalšímu promýšlení Nietzscheova díla.

Za asi největší nedostatek práce považuji jistou „do značné míry psychologickou“ úroveň argumentace. V souvislosti s Nietzscheem by to nemusel být zas až tak velký problém, neboť se sám velmi často pohyboval v podobných oblastech. Dokázal nicméně vystoupit i k hluboce filosofickým konsekvencím svého psychologizujícího výkladu, což se autorovi odevzdané práce tak docela nepodařilo. Mluvíme zde samozřejmě o porovnávání neporovnatelného, přesto jsem přesvědčen, že bylo v autorových silách dosáhnout určité obecnější reflexe probíraných myšlenek.

Za problematické považuji formulace typu: „*Soucit je tedy velmi složitou množinou pudů a instinktů.*“ (s. 15), jelikož práce nevysvětluje status pudů a instinktů v Nietzscheově myšlení. Vždy se o nich pojednává jako o poslední skutečnosti, jíž se člověk řídí. To by mohlo svádět k jistému redukcujícímu čtení Nietzscheho, které by přikládalo přílišnou důležitost biologickým metaforám. Je-li soucit chápán jako pud či instinkt, což je v rámci některých aforismů prokazatelné, bylo by zapotřebí vypracovat charakteristiku jiných pudů a instinktů a poté najít místo, jež mezi nimi soucit zaujímá.

Podobně se to má například i s analýzou slasti a strasti. Práce neobsahuje jejich interpretaci, předpokládá, že člověk touží po slasti a chce zapudit strast, což ovšem odporuje mnoha pasážím Nietzscheových děl. Odporuje to mimochodem i poměrně zdařilé části samotné práce, v níž se autor snaží ukázat, že soucit, tedy dle výkladu jistý druh utrpení, nelze dle Nietzscheho ze života odstranit. Vzniká dojem, že se utrpení, jež je pro plnost života třeba uchovávat, vyznačuje jinými kvalitami než utrpení, jež je způsobeno soucitem. O takto diferencovaně pojímaném utrpení však v práci nenajdeme ani zmínku.

Podobných nedostatků by šlo v celé práci najít ještě několik. V zásadě jde ale spíše o výjimky, které celkové vyznění, jak již bylo řečeno, nijak výrazně neovlivňují.

Celkové hodnocení

Z celého mého posudku je, myslím, zjevné, že předloženou práci považuji za velice zdařilou a na velmi vysoké úrovni. Ačkoli by některá témata bylo třeba domyslet, případně dokonce i úplně přeformulovat, oceňuji především nasazení, s nímž se student pustil do velmi náročného úkolu, a hodnotím předvedený výkon na rozmezí stupně výborný a velmi dobrý. Konečný výsledek bude záviset na průběhu obhajoby.

Otázky k obhajobě

1. Na str. 7 čteme větu: „*Utrpením myslím Nietzsche obecně neuspokojivý stav vlastní osoby.*“ Je tomu skutečně tak? Z textu není jasné, odkud tato definice pochází. Nelze na utrpení dle Nietzscheho nahlížet i jinak?
2. Na str. 17 je nabídnuto zajímavé pojetí morálky u Nietzscheho, které je později charakterizováno tak, že „*morálka tvoří interpretační rámec skutečnosti*“. Bylo by možné spojit toto pojetí morálky s vůlí k moci?
3. Na str. 35 čteme: „*Kromě soucitných lidí existují ještě lidé bez soucitu...*“ a dále se dovozuje, že právě tito lidé jsou pro otrockou morálku ti *zlí*. Dá se z toho vyvodit, že jsou proto vyznavači panské morálky?